

*STEM – Středisko empirických výzkumů,
Sabinova 3, 130 02 Praha 3*

Občanská společnost 2004

Závěrečná zpráva

Květen 2004

PREFEROVANÁ CITACE:

STEM. 2004. Občanská společnost 2004. Závěrečná zpráva z reprezentativního šetření v rámci projektu CIVICUS Civil Society Index - Index občanské společnosti. Praha: Nadace rozvoje občanské společnosti.

Obsah

I. Úvod	3
II. Atmosféra ve společnosti.....	4
III. Neziskové organizace v očích veřejnosti.....	7
III. 1. Názory na neziskové organizace.....	7
III. 2. Role neziskových organizací ve společnosti.....	10
III. 3. Image neziskových organizací.....	11
III. 4. Zkušenosti s NNO.....	12
IV. Členství občanů v neziskových organizacích.....	15
V. Individuální dárcovství.....	21
V. 1. Určení a výše darů	21
V. 2. Znalost a přispívání na veřejné sbírky.....	28
V. 3. Postoje k dárcovství.....	29
V. 4. Potenciální dárci.....	32
VI. Dobrovolnictví	34
VI. 1. Oblasti dobrovolnické činnosti.....	34
VI. 2. Rozsah dobrovolnictví.....	37
VI. 3. Postoje k dobrovolnictví.....	39
VI. 4 Potenciální dobrovolníci	41
VI. 5. Ochota k dobrovolné účasti a dobrovolná účast na aktivitách v obci.....	43
VII. Závěrem.....	46

I. Úvod

Předkládaná závěrečná zpráva vychází z výsledků reprezentativního šetření zaměřeného na současné postoje obyvatel ČR k členství, dárcovství a dobrovolné činnosti v neziskových organizacích. Hlavní část šetření pro NROS realizoval v době od 14. 4. do 20. 4. 2004 STEM, došetření se uskutečnilo v době od 10. 5. do 17. 5. 2004. Reprezentativním souboru obyvatel České republiky starších 18 let byl vybrán metodou kvótního výběru. Sběr dat provedli školení tazatelé STEM formou face-to-face rozhovorů. Výběrový soubor čítá celkem 1018 respondentů.

II. Atmosféra ve společnosti

Jednou z podmínek úspěšné aktivity dobrovolných neziskových organizací je vedle demokratických principů rovněž celková atmosféra společnosti, ve které působí. K příznivému rozvoji působení NNO ve společnosti je zapotřebí angažovaných a společensky zodpovědných občanů, kteří jsou otevřeni přicházejícím podnětům a kulturám.

V otevřené společnosti, v níž mezi lidmi panuje vzájemná důvěra a tolerance k menšinám, jsou rovněž příznivé podmínky pro vytváření občanského sektoru. Výsledky výzkumu ukazují, že česká společnost je však v současnosti prochnuta spíše atmosférou vzájemné nedůvěry a opatrnosti. Více než tři čtvrtiny obyvatel ČR (77 %) se přiklání k výroku, že "opatrnosti nikdy nezbyvá" a jen necelá pětina (17 %) soudí, že "většině lidí se dá věřit". Zbytek neví, pro který z výroků se rozhodnout.

Převažující nedůvěra a obezřetnost ve vztahu k druhým se projevuje i ve vztahu českých občanů k jiným etnickým, náboženským či handicapovaným skupinám obyvatel. Problém zvýšené xenofobie a netolerance v české společnosti se ukazuje speciálně ve vztahu vůči romským spoluobčanům. Tuto domněnku potvrzuje skutečnost, že jen necelá pětina občanů ČR (19 %) by za svého souseda snesla bez problémů Róma, přičemž pětina občanů by to naopak pokládala za zcela nepřijatelné. Strach a předsudky se projevují i ve vztahu k lidem nemocným AIDS, které by jako sousedy bez problémů snesla jen o něco více než jedna čtvrtina obyvatel (27 %). Xenofobní a kulturní předsudky se manifestují i v hodnocení dalších skupin lidí: zahraničních dělníků, muslimů a Vietnamců. V jejich sousedství by se velmi dobře žilo jen necelé polovině respondentů. Relativně nejmenší mají Češi problémy s životem v sousedství tělesně postižených osob (79 % nemá problém) a Židů (74 %). Již méně si ale dokáží představit život vedle mentálně postiženého člověka (58 %) či homosexuála (48 %).

Výraznými faktory, které ovlivňují postoj k marginalizovaným skupinám, je vzdělání, příslušnost ke společenské vrstvě a politická orientace. Lidé s vysokoškolským vzděláním a s maturitou mají menší tendenci ke xenofobním postojům než lidé s výučním listem a se základním vzděláním. Rovněž více otevřený vztah k minoritám mají lidé řadící se do vyšší společenské vrstvy, naopak méně snášenlivosti projevují lidé z nižších společenských vrstev. Z hlediska politické orientace je největší podíl tolerantních lidí mezi příznivci ODS, zatímco mezi stoupenci KSČM jsou lidé méně snášenliví. Dlužno dodat, že tyto rozdíly se projevují

v postojích ke všem zmiňovaným minoritám, s výjimkou Romů. Snížený práh tolerance vůči Rómům je v české společnosti univerzálně sdíleným jevem a mezi jednotlivými sociodemografickými skupinami není v tomto ohledu významnější rozdíl.

{ EMBED MSGraph.Chart.8 \s }

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Jiným, pro rozvoj občanského sektoru důležitým ukazatelem, je míra společenské zodpovědnosti občanů měřená dodržováním zákonů a norem. Tendence k obcházení některých zákonů a předpisů nejsou v české společnosti nijak výjimečné. Nejčastěji se projevují ve sklonu jezdit veřejnou dopravou bez placení. Pro více než dvě pětiny lidí (44 %) je jízda „na černo“ alespoň někdy omluvitelná. Podvádět při placení daní považují v některých případech za ospravedlnitelné téměř tři desetiny lidí. Za ojedinělou nelze pokládat

ani snahu získat pro sebe co nejvíce na úkor státu. Pro každého čtvrtého občana není problém žádat o státní příspěvek, i když na něho nemá nárok.

{ EMBED MSGraph.Chart.8 \s }

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Dalším nepostradatelným prvkem je při utváření občanského sektoru osobní iniciativa občanů. Jako nejčastější způsob vyjadřování se k věcem veřejným či jejich ovlivňování je podepsání petice. V posledních pěti letech podepsali alespoň jednu petici dvě pětiny obyvatel (43 %). Výrazně nižší podíl občanů se podílel na aktivitách, které vyžadují vyšší míru osobní participace. Protestní demonstrace se zúčastnilo jen 14 % lidí a dopis do novin nebo časopisu napsal zhruba každý desátý člověk (12 %).

{ EMBED MSGraph.Chart.8 \s }

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

III. Neziskové organizace v očích veřejnosti

III. 1. Názory na neziskové organizace

Působení dobrovolných neziskových organizací v české společnosti se v tuto chvíli nachází někde na půli cesty. Na jedné straně se neziskové organizace postupně stávají společensky uznávanými aktéry, na straně druhé stále chybí jasný systém norem regulující jejich postavení. Při porovnání s výsledky výzkumu z roku 2000¹ si dobrovolné neziskové organizace v očích veřejnosti ve všech směrech mírně polepšily.

Výsledky reprezentativního šetření poukazují na postupné posilování společenské role NNO. Velká část veřejnosti (65 %) si uvědomuje, dobrovolné neziskové organizace svými službami a dobročinností participují na veřejném životě a hájí skutečné zájmy občanů. Důležité přitom je, že lidé uznávající důležitost společenské role NNO, jsou ve velké míře (62 % z nich) zároveň přesvědčeni, že NNO hájí i jejich zájmy.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

---

¹ Viz. Frič, P. a kol : Dárcovství a dobrovolnictví v ČR (Výsledky výzkumů NROS a AGNES), NROS, AGNES, Praha 2001

Lidé s vysokoškolským vzděláním a s maturitou se častěji přiklánějí k tomu, že dobrovolné neziskové organizace reprezentují zájmy občanů, než lidé s výučním listem a se základním vzděláním. Vedle vzdělání je už jediným významným faktorem, který ovlivňuje názor občanů na reprezentaci jejich zájmů neziskovými organizacemi členství v nějaké neziskové organizaci. Členové dobrovolných neziskových organizací jsou výrazně pevněji přesvědčeni, že tyto organizace reprezentují zájmy občanů. Rovněž se častěji přiklánějí k názoru, že hájí i jejich zájmy. Mínění, že dobrovolné neziskové jsou schopny obhajovat zájmy občanů, je českou veřejností tedy poměrně univerzálně sdíleno.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

III. 2. Role neziskových organizací ve společnosti

Dobrovolné neziskové organizace se ve společnosti etablují tím přesvědčivěji, čím lépe umožňují občanům prosadit jejich zájmy a čím jsou důvěryhodnější. Z tohoto pohledu je pozitivní zjištění, že česká veřejnost chová k neziskovým organizacím větší důvěru než k politickým stranám. Přes tři čtvrtiny občanů (79 %) považují v současnosti dobrovolné neziskové organizace za důvěryhodnější než politické strany (v roce 2000 to bylo 75 %).

Legitimitu působení neziskových organizací ve veřejné politice potvrzují i některé další názory. Naprostá většina veřejnosti (80 %) je přesvědčena, že neziskové organizace pomáhají vytvářet pocit sounáležitosti ve společnosti a jen o něco menší podíl lidí (70 %) považuje angažovanost v dobrovolných neziskových organizacích za smysluplnou. Každý druhý občan se také domnívá, že NNO jsou podmínkou dobře fungující demokracie. Oproti tomu přílišnou angažovanost v politické sféře vytýká dobrovolným neziskovým organizacím jen necelá pětina obyvatel (16 %, v roce 2000 21 %).

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s} Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů
*otázka se v roce 2000 nepokládala

Zhruba polovina veřejnosti považuje NNO za vlivné organizace, které pomáhají řešit důležité problémy. Větší roli přikládají v tomto ohledu občané účasti NNO při řešení celospolečenských problémů než problémů lokálních (velký vliv neziskovým organizacím na řešení vážných společenských problémů naší země přiznávají dvě pětiny obyvatel, 29 % souhlasí s tím, že NNO řeší důležité problémy v jejich sousedství). Zřejmě se stále projevuje skutečnost, že lidé si s neziskovými dobrovolnými organizacemi spojují především nadace a sbírkovou činnost na celostátní úrovni, které jsou mediálně nejznámější.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s} Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Rozdíly v chápání významu celospolečenské a lokální úrovně působnosti NNO nejsou mezi jednotlivými skupinami občanů příliš velké. Zřetelně větší vliv dobrovolným neziskovým organizacím přisuzují na obou úrovních potenciální pouze voliči KDU-ČSL.

Jedním z mála faktorů, který zvyšuje přesvědčení o lokálním významu NNO je členství v neziskové organizaci. Lidé, kteří se přímo podílejí nebo v minulosti někdy podíleli na činnosti některé NNO častěji také připouštějí, že neziskové organizace kromě celospolečenských záležitostí řeší i důležité problémy lokálního charakteru.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}
Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

III. 3. Image neziskových organizací

Obraz dobrovolných neziskových organizací v očích veřejnosti má výrazné pozitivní rysy. Pozitivní vnímání NNO se odvíjí od dvou hledisek. První se týká dobročinnosti a služeb, které poskytují potřebným lidem (70 % lidí se domnívá, že bez dobrovolných neziskových organizací by ti nejpotřebnější byli odkázáni jen sami na sebe). Druhé hledisko souvisí s míněním, že NNO tvoří potřebný protipól byrokracii státních institucí a principům tržní ekonomiky (tři pětiny veřejnosti zastávají názor, že NNO pomáhají lidem v boji proti byrokracii státních institucí, stejný podíl je také přesvědčen, že řeší neblahé následky tržní ekonomiky). Z vývoje v posledních čtyřech letech se zdá, že právě toto druhé hledisko nazírání na dobrovolné neziskové organizace ve společnosti posiluje. Zvláště patrné to je

u oceňování role NNO v boji proti státní byrokracii (oproti roku 2000 nárůst ze 43 % na 60 %).

Mezi negativními prvky, které image NNO spíše poškozují, dominují především dva názory - NNO často zneužívají svěřené prostředky (45 %) a často vznikají z popudu ctižádostivých lidí (40 %). Tři desetiny občanů vytykají NNO také neprofesionalitu a špatnou organizaci a čtvrtina lidí je přesvědčena, že NNO jsou uzavřeným světem a starají se především o vlastní prospěch. Srovnáme-li tyto názory s šetřením z roku 2000, zjistíme, že negativní obraz dobrovolných neziskových v očích veřejnosti se ve všech zmiňovaných ohledech mírně vylepšil. Nejvýraznější pokles se projevil u názoru, že nestátní dobrovolné organizace jsou dílem příliš ambiciózních lidí (pokles z 52 % na 40 %).

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s} Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů
*otázka v tomto znění se v roce 2000 nepokládala

III. 4. Zkušenosti s NNO

Přes výrazně pozitivní ocenění role NNO v boji proti byrokracii státního aparátu nemá veřejnost v otázce, zda lepší služby sociálně slabým skupinám poskytují dobrovolné neziskové organizace či státní organizace, úplně jasno. Celá třetina obyvatel neví, jak na tuto otázku odpovědět. Nicméně častěji se lidé přiklánějí k názoru, že lepší služby sociálně slabým skupinám poskytují státní instituce (39 %) než dobrovolné neziskové organizace (26 %). Vedle toho ovšem téměř dvě třetiny občanů souhlasí s výrokem, že dobrovolné organizace pomohou lidem v nouzi lépe než státní instituce. Bližší pohled na data ukazuje, že dvě třetiny z těch, kteří u první otázky neví, jak odpovědět, se v druhém případě přikloní spíše k neziskovým organizacím. Ještě méně konzistentní názor však mají ti lidé, kteří v prvním případě preferují služby státních institucí. Polovina z nich je zároveň přesvědčena, že lepším poskytovatelem služeb pro lidi v nouzi jsou NNO. Zdá se, že část české veřejnosti nedokáže kvalifikovaně posoudit kvalitu služeb státních institucí a neziskových organizací.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}
Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Dobrovolné neziskové organizace obvykle pomohou lidem v nouzi lépe než státní instituce.

Určitě souhlasím	17%
Spíše souhlasím	47%
Spíše nesouhlasím	31%
Určitě nesouhlasím	5%

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Názorová rozpolcenost v hodnocení státních institucí a neziskových organizací je kromě jiného pravděpodobně důsledkem malé osobní zkušenosti s oběma typy organizací. Státní instituce žádalo v uplynulých dvanácti měsících o pomoc asi 15 % obyvatel, neziskové organizace jen 4 %. Pro úplnost uvedme, jak práci státních a nevládních organizací hodnotí ti, kteří s nimi přišli do styku. Z 28 respondentů, kteří požádali o pomoc jak státní tak neziskovou organizaci, jich 17 odpovědělo (tj. 61 %), že dobrovolné organizace jim pomohly více, naopak 11 respondentů (tj. 39 %) bylo více spokojeno s pomocí státních institucí. Tyto počty jsou však tak nízké, že z nich nelze vyvozovat relevantní závěry.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

I přes zřejmou dezorientaci české veřejnosti v odlišení kvality služby poskytovaných státními a dobrovolnými organizacemi, panuje shoda v otázce financování služeb neziskových organizací, jež jsou ve veřejném zájmu. Stejně jako v roce 2000 se více než čtyři pětiny občanů (84 %) domnívají, že by na služby NNO měl přispívat stát.

IV. Členství občanů v neziskových organizacích

V tomto šetření byla respondentům předložena karta dvaceti šesti² různých typů neziskových organizací, z kterých respondenti vybírali ty, jejichž jsou členy. Tímto způsobem se mělo

² Na kartě byly uvedeny a tazatel zároveň respondentovi četl tyto typy dobrovolných neziskových organizací: Hospodářské svazy a komory, Odbory, Profesionální organizace a zaměstnanecké svazy, Náboženské a duchovní organizace, Kulturní organizace, Sportovní organizace, Vzdělávací organizace, Studentské a rodičovské organizace při školách, Organizace v oblasti péče o zdraví, Organizace v oblasti sociálních služeb, Humanitární organizace, Organizace mládeže, Ženské organizace, Etnické, národnostní a krajské organizace, Organizace na podporu občanských aktivit, Organizace na podporu lidských práv, Organizace na ochranu životního prostředí, Politické iniciativy, Sběratelské spolky, Sbor dobrovolných hasičů, Myslivecké organizace, Organizace chovatelů zvířat, Organizace zahrádkářů a pěstitelů, Organizace rybářů, Pohřební spolky, Vzájemné úvěrové spořitelny, Jiné.

mimo jiné předejít tomu, že by respondenti své členství v nějaké neziskové organizaci neuvedli, jelikož by ji pod hlavičku dobrovolná nezisková organizace nezařadili. Celkově se k členství v nějaké neziskové organizaci přihlásilo 47 % obyvatel (což je o 18 % více než v roce 2000). Rovněž vícenásobné členství se ukázalo jako častější jev než v roce 2000. Necelá čtvrtina obyvatel (23 %) uvedla členství ve více než jedné z jmenovaných typů neziskových organizací (oproti 6 % v roce 2000). Výsledky výzkumu z roku 2000 se však zdají být podhodnocené³ vzhledem k tomu, že v letošním šetření uvedla zhruba pětina respondentů, že je členem méně organizací než před pěti lety. Oproti tomu jen 16 % uvedlo, že je členem více organizací než před pěti lety. Tři pětiny respondentů (62 %) zůstaly členem stejného počtu organizací jako před pěti lety.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s} Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}
Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Členové neziskových organizací působí nejčastěji ve sportovních organizacích (16 %) a v odborech (13 %), pak následují organizace, které mají více než 3 % členů: organizace zahrádkářů a pěstitelů (6 %), sbor dobrovolných hasičů (6 %), náboženské a duchovní organizace (6 %), organizace rybářů (5 %) a studentské a rodičovské organizace (4 %). Pro úplnost dodejme, že žádný respondent neuvedl, že by byl členem vzájemné úvěrové spořitelny.

Ve výzkumu byli respondenti také vyzváni, aby vyjmenovali organizace, kterých jsou členy. Pořadí prvních šesti organizací se téměř nezměnilo. Na prvním místě respondenti nejčastěji uváděli opět sportovní organizace (22 %) a odbory (20 %), za kterými následovaly náboženské a duchovní organizace (8 %), sbor dobrovolných hasičů (7 %), organizace zahrádkářů a pěstitelů (6 %) a konečně organizace rybářů (5 %). Na druhém místě pak největší podíl respondentů spontánně jmenoval sportovní organizace (9 %), pak duchovní a náboženské organizace, odbory a organizace zahrádkářů a pěstitelů (po 4 %).

---

³ Jiný výsledek obou šetření je pravděpodobně výsledkem odlišné metodiky zvolené v obou výzkumech. V šetření v roce 2000 byly respondentovi pouze položeny otázky, (s variantami odpovědí ano - ne) zda je členem nějakého občanského sdružení a zda je členem nějaké církevní organizace, odborové organizace nebo politické strany. Na základě těchto otázek se zjišťovalo procento členů (i vícenásobné) neziskových organizací. V tomto výzkumu však byla hned u první otázky předložena karta s 26 vyjmenovanými typy dobrovolných neziskových organizací. Tím bylo od počátku vymezeno, jaké organizace se obvykle řadí mezi neziskové.

Organizace, u nichž bylo členství spontánně jmenováno na prvním místě, byly zároveň považovány za osobně nejdůležitější. Významnější rozdíl zaznamenaly pouze odborové organizace. Členství v odborech jmenovalo na prvním místě 20 % jejich členů, jako osobně nejdůležitější je uvedlo 13 % všech členů dobrovolných neziskových organizací. Zdá se, že odbory jsou neziskovou organizací, u které převažuje obecná rozšířenost nad jejich významem.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s} Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Mezi členy dobrovolných neziskových organizací převažují muži nad ženami. Na členství v neziskových organizacích má významnější vliv také příjem, zařazení do společenské vrstvy, vzdělání a velikost obce. Členové neziskových organizací se častěji rekrutují z lidí řadících se do vyšší střední vrstvy s průměrnými a vyššími měsíčními příjmy (8 000 - 15 000 Kč). Naopak lidé z dolních vrstev, s nízkými příjmy (do 6000 Kč), se základním vzděláním a osoby žijící ve velkých městech patří významně častěji do skupiny těch, kteří se k členství ani v jedné z neziskových organizací nehlásí. Nejvyšší podíl členů NNO je mezi přívrženci ODS a KDU-ČSL, naopak mezi stoupenci KSČM je podíl členů NNO nejnižší.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

V. Individuální dárcovství

V. 1. Určení a výše darů

I v tomto případě byla respondentům předložena karta dvaceti šesti různých typů neziskových organizací. Respondent u každé z organizací odpovídal, zda ji věnoval nějaký dar, ať už finanční či věcný. V posledních dvanácti měsících obdarovalo věcným či peněžním darem některou z neziskových organizací 47 % obyvatel České republiky, tj. o 4 % více než v roce 2000. Zhruba čtvrtina obyvatel (26 %) obdarovala jednu neziskovou organizaci, asi pětina (21 %) přispěla svým darem dvěma a více NNO.

Celkově největší podíl lidí (22 %) přispěl humanitárním organizacím, za nimi následují duchovní a náboženské organizace (10 %), organizace v oblasti péče o zdraví (8 %), sportovní organizace (8 %) a organizace v oblasti sociálních služeb (5 %). Jako první spontánně jmenovaná obdarovaná organizace, však byla nejčastěji uváděna nezisková organizace působící v oblasti péče o zdraví (27 %). Za ní následují náboženské a duchovní organizace (17 %), humanitární organizace (11 %) společně se sportovními organizacemi (11 %) a nakonec odbory (5 %).

Jako druhá nezisková organizace, kterou v otevřené otázce respondenti spontánně jmenovali, pak byla nejčastěji jmenována některá z organizací ze sféry péče o zdraví (16 %) a humanitární organizace (8 %). Diskrepance mezi odpovědí na uzavřenou otázku (podle karty) a na otevřenou otázku (první spontánně jmenovaná organizace) je do určité míry způsobena tím, že subjektivní vnímání dárcovství je mnohem širší aktivita - jako obecná charitativní aktivita - než jen jako příspěvek organizaci v oblasti péče o zdraví.

Celková hodnota věnovaného daru, ať už finančního či věcného, nepřesáhla v minulém roce u dvou třetin dárců částku 700 Kč. Zhruba každý desátý občan (13 %) poskytl nějaké neziskové organizaci dar v hodnotě od 700 do 1 400 Kč. Dar vyšší ceny (nad 4 000 Kč) věnovalo neziskovým organizacím 5 % lidí.

Velká většina dárců (82 %), jejichž dar přesáhl částku 1000 Kč, nevyužila možnosti odečíst si dar ze základu daně. Zda je tomu proto, že o této možnosti tito lidé nevědí či proto, jak ukázal výzkum z roku 2000, že dárce zůstávají většinou v anonymitě, není možné na základě dat z výzkumu ověřit.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s} Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Základní faktory, které ovlivňují dárcovství, jsou téměř všechny základní sociodemografické charakteristiky: vzdělání, věk, příjem, sociální postavení, religiozita a příslušnost k sociální vrstvě. Největší podíl dárců je mezi vysokoškoláky, naopak nejméně často věnovali dar nějaké neziskové organizaci lidé se základním vzděláním. Podíl dárců se rovněž zvyšuje se stoupajícím věkem; nejméně se na dobročinnosti podílejí lidé ve věku 18- 29 let, nejvíce dárců je naopak mezi lidmi staršími 60 let. Relativně málo dárců je také mezi studenty, lidmi s podprůměrným příjmem (do 6000 Kč), z dolní společenské vrstvy, ale i mezi lidmi bez náboženského vyznání. Na druhou stranu podnikatelé, lidé s příjmy nad 15 001 Kč, z vyšší společenské vrstvy a lidé věřící se na dárcovství podílejí významně častěji.

Vliv na dárcovství se prokázal i u ideologických faktorů. Stoupenci KDU-ČSL přispívají svým darem neziskovým organizacím nejčastěji. Přívrženci KSČM naopak nejméně často.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Obyvatele ČR svými dary v uplynulých dvanácti měsících nejčastěji podporovali děti (49 %), tělesně postižené (35 %) nebo lidi stížené přírodní katastrofou (24 %). Zdá se, že orientace dárců na tyto skupiny je do značné míry neměnná. Rovněž v roce 2000 byly nejčastěji obdarovány tyto tři cílové skupiny a to ve stejném pořadí.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}
Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

V. 2. Znalost a přispívání na veřejné sbírky

V současnosti jsou nejznámější konkrétní sbírkovou akcí "Adventní koncerty" (zná 84 % veřejnosti), sbírka "Pomozte dětem" (někdy známá jen jako "kuře" - 81 %) a "Květinový den" (nebo jen "žlutá květina" - 78 %). Za nimi následují "Kapka naděje" (68 %), "Tříkrálová sbírka" (67 %), "Paraple" (66 %) a "Srdíčkový den" (58 %). Téměř polovina (46 %) občanů zná také akci "Desetníková sbírka" (46 %). Ze sledovaných sbírkových akcí byla nejméně známá sbírka "Světluška" (23 %).

Míra známosti sbírky však není nutně ekvivalentní s tím, zda lidé na sbírku nakonec přispějí. Největší podíl respondentů (46 %) deklaroval, že někdy přispěl na akci "Květinový den". Téměř třetina respondentů (30 %) darovala peníze na "Tříkrálovou sbírku", zhruba čtvrtina na sbírku "Srdíčkový den" (28 %) a "Pomozte dětem" (23 %).

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}
Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

V. 3. Postoje k dárcovství

Česká veřejnost nemá k dobročinnému dárcovství stále jednoznačný postoj. Dá se říci, že během posledních čtyř let se postoje k dobročinnosti a chápání její role v soudobé společnosti neposunuly významně vpřed, spíše se mírně zhoršily. Stejně jako v roce 2000 ukazují výsledky výzkumu, že občané přisuzují při řešení všech sociálních problémů hlavní úlohu státu. Většina obyvatel stále vnímá dobročinné dárcovství spíše jen jako výpomoc státu v oblastech, ve kterých není schopen zajistit potřebnou péči, než jako určitý regulační mechanismus ve společnosti orientované především na zisk a na výkon. Tak jako v roce 2000 souhlasí zhruba tři čtvrtiny respondentů s výrokem, že kdyby stát byl zodpovědnější, dobročinné dárcovství bychom nepotřebovali. Nezměnil se ani podíl těch, kteří jsou přesvědčeni, že pokud platí daně, nemusí již na dobročinnost přispívat (40 %). Zároveň se

projevila nižší potřeba veřejnosti řešit sociální problémy dárcovstvím. Podíl lidí, kteří se domnívají, že potřeba dobročinných darů je větší než před pěti lety, se oproti roku 2000 znatelně snížil (z 80 % na 67 %).

V současnosti je jedním z hlavních důvodů nepříznivého postoje k dárcovství především nedůvěra k organizacím pořádajícím veřejné sbírky. Skutečnost, že od roku 2000 stoupl podíl občanů nedůvěřujících těmto organizacím z 57 % na 67 %, může mít na další rozvoj dobročinnosti v České republice negativní vliv.

S převažující nedůvěrou ve veřejné sbírky souvisí pravděpodobně i zvýšení podílu občanů, kteří považují dobročinnost za prázdné gesto, jež skutečné problémy neřeší. S tímto výrokem souhlasí v současnosti 61 % oproti 54 % v roce 2000. Tento trend je o to závažnější, že je zároveň doprovázen klesajícím podílem těch, kteří zaujímají odmítavý postoj k dobročinnosti z důvodů vlastního špatného finančního zajištění (50 % v roce 2004 oproti 56 % v roce 2000).

Nedůvěřivé postoje k dárcovství a dobrovolnictví není ale zřejmě třeba přeceňovat. Jsou spíše výrazem relativně krátké zkušenosti než projevem vyhraněných postojů. Svědčí o tom názory 70 % respondentů, kteří vidí perspektivu dárcovství optimisticky a nesouhlasí s tím, že dobročinnost nemá v naší zemi budoucnost. Nicméně i podíl optimistů od roku 2000 mírně poklesl (z 76 % na 71 %).

Významným faktorem ovlivňujícím postoj k dárcovství je vzdělání a sebezaražení do společenské vrstvy. Výsledky výzkumu ukazují, že lidé s vyšším vzděláním, lidé řadící se do vyšší střední vrstvy a odborní pracovníci spíše rozumějí funkci dobročinnosti ve společnosti, méně často uvádějí, že jim špatná finanční situace brání v dobročinnosti a více důvěřují organizacím provozujícím veřejné sbírky. Odmítavý postoj k dárcovství, ať již skrze nedůvěru k organizacím pořádajícím sbírky či zdůrazňováním horší finanční situace, nebo skrze upřednostňování role státu, zaujímají především lidé se základním vzděláním, dělníci, lidé z dolní společenské vrstvy a stoupci politické levice (KSČM a ČSSD). Za pozornost stojí, že významně častěji se nedůvěra vůči organizacím pořádajícím veřejné sbírky projevuje rovněž mezi venkovským obyvatelstvem.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

V. 4. Potenciální dárci

I přes mírně zhoršený postoj k dobročinnému dárcovství zůstává potenciál dárcovství orientovaný na dobročinné účely relativně vysoký. Vedle zmiňovaných 47 % lidí, kteří v uplynulém roce finančně či věcně obdarovali některou z neziskových organizací, uvažovala o peněžním daru na dobročinné účely ještě 52 % z těch, kteří za uplynulý rok žádnou NNO neobdarovali. V roce 2000 tvořilo skupinu respondentů nezapojených do dárcovství, kteří však o něm již přemýšleli, 47 %. Skupina potenciálních dárců se tedy za poslední čtyři roky mírně rozrostla.

Stejně jako v roce 2000 se v tomto šetření testovaly dvě podmínky, za kterých by potenciální dárci byli ochotni darovat finanční obnos na dobročinné účely. Výsledky výzkumu ukazují, že ochota potenciálních dárců přispívat na dobročinné účely od roku 2000 mírně posílila. Zhruba tři čtvrtiny respondentů (78 %) nezapojených do dárcovství by byly v současnosti ochotny peníze darovat, pokud by si byly jisty, že budou využity ke správným účelům. Peníze by darovaly i dvě třetiny potenciálních dárců, kdyby je o to požádala organizace, které důvěřují. Při splnění první podmínky by se skupina dnešních dárců rozrostla o 39 % a při splnění druhé podmínky o 33 %. V roce 2000 projevilo ochotu přispět za první podmínky 71 % těch, kteří žádnou organizaci svým darem nepodpořili.

Zájem o dárcovství projevili opět především lidé s vyšším vzděláním, především středoškoláci s maturitou, lidé z vyšší střední vrstvy a zaměstnanci pracující jako odborní pracovníci. Oproti tomu se možností přispět neziskové organizaci méně častěji zabývali lidé se základním vzděláním, z dolní vrstvy a zaměstnanci pracující jako dělníci. Za splnění obou podmínek by častěji na charitativní účely finančně přispěli členové dobrovolných neziskových organizací. Na dobročinnost by rovněž pravděpodobněji přispěli lidé s příjmy mezi 10 000 - 15 000 Kč, pokud by si byli jisti správným využitím svého daru.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

VI. Dobrovolnictví

VI. 1. Oblasti dobrovolnické činnosti

Také pro zjišťování dobrovolné činnosti v neziskových organizacích byla respondentům předložena karta dvaceti šesti různých typů organizací. Respondenti u každého typu neziskové organizace odpovídali, zda pro ni dobrovolně pracovali v uplynulých dvanácti měsících. Přibližně třetina respondentů (32 %) uvedla, že se na dobrovolné činnosti pro neziskové organizace podílela. Jako dobrovolník pro dvě a více organizací pracovalo v uplynulém roce celých 16 % obyvatel ČR.

Nejvíce dobrovolníku pracovalo pro sportovní organizace (11 %), následovaly organizace dobrovolných hasičů (6 %), náboženské a duchovní organizace (5 %) a po 4 % respondentů dobrovolně pomáhalo v organizacích zahrádkářů, rybářů a studentských a rodičovských organizacích. V otevřené otázce se pořadí organizací neliší. Respondenti na prvním místě uváděli dobrovolnou práci nejčastěji pro sportovní organizace (27 %), následovně sbor dobrovolných hasičů a náboženské a duchovní organizace (po 11 %) a organizace rybářů a zahrádkářů po 6 %.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s} Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Dobrovolnictví se častěji účastní ženy než muži, lidé věřící spíše než ateisté, lidé s měsíčním příjmem 8 000 –15 000 Kč) a z vyšší střední třídy než lidé s podprůměrným příjmem a lidé řadící se do dolní společenské vrstvy. Mezi dobrovolníky převažují rovněž obyvatelé venkova spíše než velkých měst.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s }

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s } Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Faktorem ovlivňujícím účast na dobrovolnictví je také ideologická orientace. Mezi stoupenci politických stran zaplňují řady dobrovolníků především přívrženci KDU- ČSL. Naopak mezi potenciálními voliči KSČM je podíl dobrovolníků nejmenší.

{ EMBED MSGraph.Chart.8 \s }

VI. 2. Rozsah dobrovolnictví

Intenzita dobrovolnické práce během posledního měsíce zhruba u poloviny respondentů nepřesáhla 5 hodin (48 %). Necelá třetina dobrovolníků odpracovala 5 -14 hodin, přibližně každý desátý dobrovolník (13 %) 15 - 49 hodin za měsíc. Komplexnější pohled na rozsah dobrovolnické činnosti poskytuje roční údaj odpracovaných hodin. Za poslední rok odpracovala třetina dobrovolníků mezi 15 až 19 hodinami, více než jedna pětina dobrovolnické práce (23 %) nepřesáhla 14 hodin a rovněž jedna pětina dobrovolníků odpracovala za minulý rok 50 až 149 hodin. Více než 150 hodin věnovalo v loňském roce dobrovolné činnosti 13 % všech dobrovolníků. Jak již bylo uvedeno, byla dobrovolná práce orientována především do oblastí sportu, lokálních sdružení dobrovolných hasičů, rybářů a zahrádkářů a rovněž pro náboženské organizace.

Aktivita převážné většiny dobrovolníků směřovala nejčastěji k lokálním organizacím (82 %). Pro krajské organizace pracovalo asi 6 % dobrovolníků, pro celostátní 9 % a dobrovolnou práci pro mezinárodní organizace vykonávaly 3 %.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s} Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s} Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

VI. 3. Postoje k dobrovolnictví

Postoje obyvatel k dobrovolnictví jsou v některých ohledech obdobné jako postoje k dárcovství. Projevuje se opět etastický přístup většiny obyvatel přetrvávající z období minulého režimu. Mnoho se nezměnilo ani během doby uplynulé od předchozího výzkumu z roku 2000. Výsledky šetření ukazují, že dvě třetiny obyvatel (67 %) se opětovně domnívají, že pokud by stát plnil všechny své povinnosti, nebylo by dobrovolníků zapotřebí. Tři čtvrtiny občanů rovněž sdílí názor, že není v silách dobrovolníků řešit problémy obcí a měst, měly by se jimi zabývat úřady. V těchto názorech byl posun oproti roku 2000 jen minimální.

Paternalistický přístup státu zdůrazňují především lidé z dolní společenské vrstvy, lidé se základním vzděláním a potenciální voliči KSČM.

Práce dobrovolníků je však vnímána pozitivněji než v předchozích letech . Tři pětiny obyvatel vidí pro dobrovolnou činnost v naší zemi budoucnost a obdobný podíl se domnívá, že dobrovolníků je dnes zapotřebí více než před pěti lety. Zřetelné zvýšení podílu souhlasných odpovědí zaznamenalo tvrzení, že dobrovolníci nabízejí něco jiného než profesionálové (ze 63 % v roce 2000 na 76 % v roce 2004) a rovněž klesl podíl lidí, kteří se na dobrovolnictví dívají s určitým despektem (názor, že lidé, kteří pracují zadarmo, jsou ostatním k smíchu zastává dnes 26 % lidí, v roce 2000 to bylo 34 %). Zdá se, že role dobrovolnictví ve společnosti je postupem času lépe chápána. A to i přesto, že populistická teze o tom, že dobrovolnictví bere práci placeným zaměstnancům, vykazalo mírný nárůst podílu souhlasných odpovědí (ze 14 % na 19 %). Nepřekvapí, že tuto tezi zastávají častěji lidé řadící se k dolní společenské vrstvě a stoupenci levicově orientovaných stran - KSČM a ČSSD.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s} Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

* otázka nebyla ve výzkumu v roce 2000 položena

** otázka byla ve výzkumu v roce 2000 položena v jiném znění

VI. 5. Potenciální dobrovolníci

Přes určité vylepšení image dobrovolných pracovníků je potenciálních dobrovolníků mezi obyvateli mnohem méně než dárců. Pravděpodobným důvodem je nutnost vyvinout více osobní aktivity a úsilí při práci dobrovolníka než při darování finančního obnosu určité neziskové organizaci. O tom, že by se zapojila do dobrovolné činnosti, uvažovala jen pětina (22 %) obyvatel, kteří v uplynulých dvanácti měsících nevykonávali žádnou dobrovolnou práci pro neziskovou organizaci. Pokud by je však nějaká nezisková organizace o dobrovolnou práci požádala, pak by ochota stát se dobrovolníkem stoupla až na 52 %.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s} Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Hlavní udávaná příčina neochoty pracovat jako dobrovolník se od výzkumu v roce 2000 nezměnila. Téměř třem čtvrtinám lidí (73 %), kteří se dobrovolnictví v uplynulých dvanácti měsících nezúčastnili, brání v zapojení se do dobrovolné činnosti především nedostatek času. Druhým nejčastěji udávaným důvodem je nedostatek informací o možnostech dobrovolné práce. Tento důvod uvádějí téměř dvě třetiny respondentů zatím nezapojených do dobrovolné práce pro neziskové organizace, což je od roku 2000 nárůst přibližně o 10 %. Rovněž necelé dvě třetiny (64 %) respondentů deklarují jako důvod neochoty dobrovolně pracovat nedůvěru k neziskovým organizacím, které dobrovolníky zaměstnávají. Přes polovinu potenciálních dobrovolníků uvádí nedostatek vhodných příležitostí dobrovolně pracovat (54 %).

Tyto nejčastěji udávané důvody jsou relativně snadno překonatelné, pokud potenciálního dobrovolníka dobrovolná práce opravdu zajímá a vyvine větší či menší úsilí zjistit si potřebné informace. Naznačují rovněž, že ochota stát se dobrovolníkem má převážně deklaratorní charakter. Tím spíše, že další dva důvody, pocit, že o dobrovolnou práci nikdo nestojí a pocit, že nemám co nabídnout, zaznamenaly od roku 2000 zřetelný pokles. V prvním případě ze 68 % na 52 %, ve druhém případě ze 61 % na 48 %. Špatnou zkušenost s dobrovolnou prací uvádí jako důvod nejmenší podíl potenciálních dobrovolníků.

Bližší pohled na data ukazuje, že respondenti dosud nezapojení do dobrovolné činnosti, ale deklarující ochotu se jí zúčastnit, významně častěji uvádějí jako důvody bránící jim v zapojení do dobrovolnictví nedostatek času, informací a možností. Tedy opět důvody, které jsou především deklaratorní povahy.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}

Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

VI. 5. Ochota k dobrovolné účasti a dobrovolná účast na aktivitách v obci

Na nedostatek příležitostí zapojit se do dobrovolné činnosti v některé neziskové organizaci si však občané ČR nemohou příliš stěžovat. Téměř tři čtvrtiny (73 %) z nich uvedly, že v jejich obci působí více než jedna nezisková organizace. Na druhou stranu se projevil i nezájem či přinejmenším neinformovanost občanů o neziskové sféře. Téměř pětina respondentů totiž

neví, zda v jejich obci působí nějaká nezisková organizace (a to i přesto, že vybírali ze dvaceti šesti možných typů dobrovolných neziskových organizací uvedených na kartě). Častěji jsou to obyvatelé velkých měst, kteří o působení nějaké neziskové organizace v místě jejich bydliště neví, a lidé, kteří nejsou členy žádné neziskové organizace.

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}
Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

Ochota účastnit se dobrovolnické činnosti se významně liší v závislosti na tom, o jakou oblast veřejného života se jedná. Nejčastější uváděnou sférou je pomoc starým, nemocným nebo sociálně slabým občanům (61%). Po pomoci starým a sociálně slabým lidem, by byli lidé nejvíce ochotni angažovat se jako dobrovolníci v péči o životní prostředí (57 %), při práci s dětmi nebo mládeží (54 %) či na brigádách v obci (49 %). Nejmenší sklon k dobrovolnické činnosti se projevil při záchraně historických památek (35 %) a při kulturních a vzdělávacích akcích (33 %).

Srovnáme-li ochotu účastnit se jako dobrovolník či organizátor nabízených činností v obci s reálným podílem účasti na těchto aktivitách, vcelku očekávaně zjistíme, že ochota ve všech případech převyšuje reálnou účast. Snaha pomáhat dobrovolně při konkrétních akcích ukazuje určitou tendenci idealizace, skutečná dobrovolnická práce se však od tohoto ideálu znatelně odlišuje. Pomáhat starým, nemocným nebo sociálně slabým občanům by byly ochotny až tři pětiny lidí, reálně jim však pomáhá jen necelá jedna pětina z nich (16 %), což je po skutečné participaci na záchraně historických památek (5 %) a vedle organizace kulturních aktivit (15 %) vůbec nejnižší účast na dobrovolnické činnosti. Naopak nejvyšší podíl dobrovolníků se účastnil na obecních brigádách (30 %), jichž je však ochoten účastnit se až čtvrtý nejvyšší podíl lidí (49 %). V okolí svého bydliště se lidé dále nejčastěji dobrovolně účastní práce s dětmi a mládeží (26 %) a pořádání tělovýchovných a sportovních aktivit (41 %).

{EMBED MSGraph.Chart.8 \s}
Pramen: STEM, Občanská společnost 2004, 1018 respondentů

VII. Závěrem

Z výsledků výzkumu vyplývá, že NNO mají poměrně pozitivní image. Ve srovnání s šetřením v roce 2000 si dobrovolné neziskové organizace v očích veřejnosti téměř ve všech směrech mírně polepšily. V české společnosti jsou stále více považovány za významný prvek protiváhy vůči státní byrokracii a morálky tržní ekonomiky. V obecné rovině tedy o jejich smyslu většina lidí nepochybuje. V konkrétní podobě jsou však názory na jednotlivé prvky působení NNO mnohdy nekonzistentní a svědčí o značné nejistotě a nejasnostech názorů na působení NNO. Například v rovině dárcovství a dobročinnosti se stále většina lidí domnívá, že kdyby stát byl zodpovědnější ani dárcovství a ni dobrovolnictví bychom nepotřebovali. Na druhou stranu je NNO přiznávána nezbytná role v pomoci nejpotřebnějším.

Problémem je také velká propast mezi obecnými postoji a reálným chováním. Ve společnosti sice panuje relativně vysoká ochota participace na darech či na dobrovolné činnosti pro neziskové organizace, nicméně skutečná účast na těchto aktivitách je mnohem nižší. Například na dobročinném dárcovství se v minulém roce podílelo asi 47 %, na dobrovolnictví jen 36 % obyvatel ČR. Mezi těmi, kteří se na dárcovství nepodíleli, je téměř polovina těch, kteří o něm alespoň uvažovali. Zatímco o dobrovolné práci pro neziskovou organizaci uvažovala jen pětina lidí, kteří jako dobrovolníci nepracovali. Navíc participace na činnostech NNO je stále doménou jen určitých skupin lidí. Dárcovství je převážně vnímáno jako charita a týká se převážně lidí vzdělanějších a majetnějších. Na dobrovolnictví se zase účastní častěji lidé věřící a lidé z menších měst. Přesto se 70 % obyvatel domnívá, že dobrovolnictví má v naší společnosti budoucnost. Aby však nezůstalo jen v deklarativní podobě, je třeba o významu NNO vést větší společenskou diskusi a více zviditelňovat jejich činnost a to nejen na státní, ale i na lokální úrovni.